

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL
VERSENYTANÁCS

☒ 1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

☎ 472-8864 ☏ Fax: 472-8860

Vj-63/2005/16.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a **Grafodidakt Grafológusképző és Személyiségfejlesztő Központ** (Budapest) ellen fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása miatt indított eljárásban tárgyaláson kívül meghozta az alábbi

határozatot

A Versenytanács az eljárást megszünteti.

A határozat felülvizsgálatát a kézhezvételtől számított 30 napon belül a Fővárosi Bíróságnak címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtható keresettel lehet kérni.

I n d o k o l á s

A Gazdasági Versenyhivatal annak kivizsgálásra indított versenyfelügyeleti eljárást a Grafodidakt Grafológusképző és Személyiségfejlesztő Központ ellen, hogy az eljárás alá vont az általa kiállított bizonyítványokkal, oklevelekkel kapcsolatban, illetve az általa nyújtott szolgáltatásokról adott tájékoztatásaival a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (továbbiakban Tpv.) III. fejezetének rendelkezéseibe ütköző módon a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsít-e.

I.

Az eljárás alá vont, az érintett piac

1. A jelen versenyfelügyeleti eljárásban érintett termékpiacoknak az írásszakértői szolgáltatások, illetve az írásszakértő, írásazonosító és grafológus képzés piaca minősül. Érintett földrajzi piacnak Magyarország tekintendő.

2. Az írásszakértés révén megállapítható, hogy két írás (alírást) ugyanattól a személytől származik-e.

Az írásszakértés a kriminalisztika tudományág alá tartozik. Az írásszakértésen belül az igazságügyi írásszakértés az Igazságügyi Minisztérium listáján is a kriminalisztikai szakértői ágak között szerepel, szemben az igazságügyi grafológiával, mely a pszichológia alatt található. A kijelölt igazságügyi írásszakértők legtöbbször elvégezték a Rendőrtiszti Főiskolát, s annak szervezésében vagy más külföldi speciális rendőriskolában kifejezetten írásszakértői képzést nyújtó, erre szakosodott intézményekben végezték tanulmányaikat. A Rendőrtiszti Főiskola a szükségletnek megfelelően, 3-4 évenként indít tanfolyamokat.

Az írásszakértéstől megkülönböztetendő az íráskép alapján az írást készítő egyén személyiségének feltárására törekvő grafológia.

A magyarországi grafológusképzés jelenleg iskolarendszeren kívüli képzési keretek között folyik. Felsőfokú állami végzettségként még nem, csak speciális képzés eredményeként (pl. a SOTE-n, a klinikai szakpszichológusok számára szervezett klinikai íráselemző pszichológusként) szerezhető ilyen diploma.

Az írásszakértés és a grafológia nem azonosítható, az egyik tevékenység végzésre jogosító irat birtokában sem lehet a másik tevékenységet folytatni.

3. Az igazságügyi szakértő feladata, hogy a bíróság, az ügyészség, a rendőrség és a jogszabályban meghatározott más hatóság kirendelése, vagy megbízás alapján, a tudomány és a műszaki fejlődés eredményeinek felhasználásával készített szakvéleménnyel segítse a tényállás megállapítását, a szakkérdés eldöntését. A vonatkozó jogszabályok meghatározzák, hogy mely (az igazságügyminiszter által az igazságügyi szakértői névjegyzékbe felvett) személy jogosult igazságügyi szakértői tevékenység folytatására. Igazságügyi írásszakértő, illetve igazságügyi grafológus szakértő ennek megfelelően az lehet, aki szerepel az igazságügyi szakértői névjegyzékben.

4. A felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény 3.§-a (1) bekezdésének b) pontja szerint a törvény hatálya kiterjed a (2) bekezdésben meghatározott tevékenységükkel kapcsolatosan közoktatási intézményekre, szakképző intézményekre, felsőoktatási intézményekre, közhasznú társaságokra, egyesületekre, köztestületekre, alapítványokra, közalapítványokra, továbbá egyéb jogi személyekre, jogi személyiség nélküli gazdasági társaságokra, egyéni vállalkozókra, valamint ezek felnőttképzési tevékenység folytatására létrehozott társulásaira, illetőleg a Magyar Köztársaság területén oktatási tevékenységet folytató külföldi szervezetekre, személyekre. A (2) bekezdés értelmében a törvény alkalmazásában felnőttképzési tevékenység a) a rendszeresen végzett iskolarendszeren kívüli képzés, amely célja szerint lehet általános, nyelvi vagy szakmai képzés, továbbá b) a felnőttképzéshez kapcsolódó szolgáltatás. A 8.§ (1) és (4) bekezdése alapján a 3.§ (1) bekezdés b) pontjában felsorolt jogalanyok kizárólag akkor jogosultak felnőttképzési tevékenység és a felnőttképzési tevékenységhez kapcsolódó szolgáltatás megkezdésére, ha a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásában szerepelnek. A felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartását a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter által kijelölt megyei (fővárosi) munkaügyi központok központi szervezeti egységei vezetik.

A szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény 1.§-ának (1) bekezdése szerint a törvény hatálya (meghatározott kivételekkel) kiterjed minden olyan iskolai rendszerű és a felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény alapján felnőttképzési tevékenységnek minősülő iskolarendszeren kívüli szakmai képzésre, amely a) a szakképzést megalapozó szakmai

alapképzésre, a tanulmányokba és a szakmai vizsgába történő beszámítás tekintetében a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény által szabályozott szakiskolai pályaorientációra, szakmai előkészítő ismeretek oktatására és szakmai alapozó oktatásra, valamint szakközépiskolai szakmai orientációra, elméleti és gyakorlati szakmacsoportos alapozó oktatásra, b) az állam által elismert szakképesítés megszerzésére, c) munkakör betöltéséhez, foglalkozás, tevékenység gyakorlásához szükséges képesítés megszerzésére, d) a felsőoktatási intézményben szervezett felsőfokú szakképesítés megszerzésére, e) a szakmai tevékenység magasabb szintű gyakorlásához, a mestervizsgálathoz szükséges ismeretek elsajátítására, f) a hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoportok számára szervezett képzésre, g) a megváltozott munkaképességűeket érintő rehabilitációs képzésre, továbbá h) az elhelyezkedést, a vállalkozást segítő képzésre irányul. A 3.§ (1) bekezdése leszögezi, hogy az állam által elismert szakképesítéseket az Országos Képzési Jegyzék (a továbbiakban: OKJ) tartalmazza. A törvény 12.§-ának (1) bekezdése szerint szakképesítést igazoló bizonyítványt az kaphat, aki eredményes szakmai vizsgát tett. A szakmai vizsga állami vizsga, állapítja meg a (2) bekezdés.

A grafológus szakasszisztens szakma 1996-ban, a grafológus szakma 2004-ben került be az OKJ-ba (OKJ szám: 52 789901, illetve 54 789904). Az ilyen végzettséggel rendelkező személy az adott kézírás eredetére vonatkozóan állást nem foglalhat, ilyen megbízást nem fogadhat el.

5. Az 1996-ban létrejött eljárás alá vont szervezésében 3-4 hetente egy alkalommal ún. tömbösített képzési formában folyik több párhuzamos csoportban a grafológus oktatás. 1996 óta 619 hallgató végezte el a képzést és kapott végzettséget igazoló bizonyítványt, illetve magánoklevelet. A 2002-től folytatott írásszakértő-írásazonosító képzés keretében 37-en kaptak oklevelet. Ugyanezen évtől területi irodák és képzési helyszínek alakultak Győrben, Szegeden, Debrecenben, Miskolcon és Esztergomban. Az eljárás alá vont 2004-ben indította el posztgraduális képzési formában a média grafológia, pedagógiai grafológia, munkaügyi grafológia, mentálhigiénés grafológia és rajzanalitika szakokat.

Az eljárás alá vont egyebek között az alábbi felnőttképzési tevékenység végzésére, szolgáltatás nyújtására jogosult:

- a) államilag elismert szakképesítés
  - grafológus szakasszisztens (OKJ 52-7899-01)
  - emeltszintű grafológus (OKJ 54-7899-04)
- b) az OKJ-ban nem szereplő szakképesítés („Egyéb, más ágazatba nem sorolható képesítések”)
  - okleveles grafológus (azonosító: 00890020)
  - okleveles írásszakértő-írásazonosító (azonosító: 00890020)

Az OKJ-s képzések elvégzését követően vizsga letételére kerül sor állami vizsgabizottság előtt, amelynek sikeres letételét követően állami végzettséget igazoló bizonyítványt kapnak a hallgatók. A nem OKJ-s képzés keretében megszerzett végzettséget az eljárás alá vont (az általa meghatározott vizsgabizottság előtt letett sikeres vizsga esetén) magánoklevéllel igazolja.

Az eljárás alá vont nettó árbevétele 2004-ben 24.121.000 forint volt, amelynek 20%-át sem érte el a grafológus és az írásszakértő-írásazonosító képzésből elért árbevétel.

6. Az eljárás alá vonton kívül Magyarországon más vállalkozások is foglalkoznak hasonló tevékenységgel, grafológiát, írásazonosítást és más ehhez kapcsolódó ismereteket oktatnak.

II.

Az eljárás alá vont vizsgált magatartása

7. Az eljárás alá vont az általa végzett képzésekről a következő tájékoztatásokat tette közzé:

7.1. Az érdeklődőknek, illetve a valamely tanfolyamra jelentkezőnek átadott tájékoztató anyag (Vj-5/2005/5/10.) ismerteti a képzéseket és a végzettség igazolását is:

„grafológus szakasszisztens (OKJ 52-7899-01)

végzettség igazolása: OKJ-s bizonyítvány (ill. Látogatási Bizonyítvány, amennyiben nem tesz OKJ-s vizsgát)

grafológus (OKJ 54-7899-04) vagy okleveles grafológus

végzettség igazolása: OKJ-s bizonyítvány (ill. Grafológus Oklevél, amennyiben nem tesz OKJ-s vizsgát)

szakgrafológus (szakirányok: média grafológia, humán erőforrás grafológia, rajz analitika, pedagógiai grafológia, mentálhigiénés grafológia)

végzettség igazolása: ... szakot igazoló Szakgrafológus Oklevél

okleveles írásazonosító szakértő

végzettség igazolása: Írásazonosító szakértő Oklevél”

A tájékoztató szerint az eljárás alá vont a fentieken kívül szakirányú ismeretet adó tanfolyamokat és speciális kollégiumokat is szervez, illetve változás alatt van az akkreditált pedagógus továbbképzés.

7.2. Az eljárás alá vont által a tanfolyamokra beiratkozó hallgatóknak átadott „Grafo-Info” elnevezésű kiadványa (Vj-63/2005/7.) egyebek között ismerteti a eljárás alá vontat és annak tevékenységét, a tanulmányi és vizsga kötelezettségeket, a tananyagot. Kivonatban közli a Magyar Írástanulmányi Társaság „Grafológus Etikai Szabályzatát”-t, amelyben az is rögzítésre kerül, hogy igazságügyi grafológus szakértő az a grafológus, aki az Igazságügyi szakértői névjegyzékben szerepel. A kiadványból megismerhető az eljárás alá vont 3 fokozatú és így 3 kimeneti szintű grafológusképzése, az alábbiak szerint:

- az 1. kimeneti szint 4 félév tanulási idő és gyakorlat elvégzésével grafológus szakasszisztens vizsga letételére készít fel (OKJ 52 7899 01),

- a 2. kimeneti szint további 2 félév tanulás és gyakorlat a grafológus (vagy az intézményi magán okleveles grafológus) cím megszerzésére készíti fel a hallgatókat. Itt sajátíthatóak el az emeltszintű grafológus (OKJ 54 7899 04) vizsga letételéhez szükséges ismeretek. Az oklevelet a szakma elismeri és elfogadja grafológusi tevékenység végzése kapcsán. Ennek birtokában lehet csak grafológiai elemzéseket, analízist készíteni, személyiségképet összeállítani, pályaorientációs tanácsadást, párválasztási segítséget, pályaalkalmassági szelekciót végezni,

- a 3. kimeneti szint elvégzése alapos grafológiai ismeretek, valamint a választandó szaknak megfelelő tanulmányok elsajátítását, meglétét feltételezi a szaktól függően. A vizsga letétele után szakgrafológus megnevezésű oklevelet kapnak a hallgatók.

A kiadvány tájékoztatást ad a kurzuszáró vizsgák minősítő fokozatairól:

- a grafológus, a grafológus szakasszisztens végzettséget államilag garantált bizonyítvány,

- az okleveles grafológus, a szakgrafológus, valamint az okleveles írásazonosító szakértő cím elnyerését oklevél igazolja.

Közlésre kerül, hogy

- a grafológus szakasszisztens és grafológus vizsgák menetét, lefolyását, értékelését, minősítését vonatkozóan a szakmákra irányadó rendeletek a mérvadók,
- az okleveles végzettséget adó vizsgákra az eljárás alá vont vezetőjének a döntése az irányadó.

A kiadvány részletes információt nem tartalmaz az írásazonosító szakértő képzésről, csak a képzésre való jelentkezés feltételeit ismerteti.

7.3. Az eljárás alá vont internetes honlapján (www.grafodidakt.hu) tájékoztatás olvasható egyebek között az eljárás alá vont képzési rendszeréről, a képzési szakokról. A honlapon 2004 ősziig a képzések között külön szerepelt a grafológus és az írásszakértő képzés, jelenleg grafológus és okleveles írásazonosító-írásszakértő képzés kerül feltüntetésre.

Az „Oktatás – Képzés” oldalon részletes információk olvashatók a grafológusképzésről, a grafológusi oklevéllel végezhető tevékenységekről.

Az „Írásszakértés” című ismertető képet ad az írásszakértésről, az írásazonosítói tevékenységről, azt is megállapítva, hogy „ma Magyarországon írásproduktum vizsgálatával két egymástól elszigetelten működő terület foglalkozik: írás azonosító szakértői és grafológus-szakértői. Igazságügyi jellegű írásszakértői tevékenység már több évtizeddel ezelőtt működött ugyan, de a mai köztudatban nem – s még szakmailag érintett körökben sem – elég egyértelmű a különbség az írásszakértői és a grafológus-szakértői tevékenység között.”

7.4. Az eljárás alá vont a 2004. évben több hirdetést jelentetett meg a nyomtatott sajtóban.

Az „Elixir” magazin és a „Természetgyógyász” magazin 2004 augusztusi számában a következő apróhirdetés jelent meg:

„Grafológus-szakasszisztens, szakgrafológus és írásszakértő képzés államilag akkreditált intézményben. OKJ-s oktatás és vizsgáztatás közép- és emelt szinten is!
Kérje tájékoztatónkat! GRAFODIDAKT
Tel: .....www.grafodidakt.hu”

A „Karrier” című lapban a 2004. évben megjelent reklám egyebek között az alábbiakat tartalmazta:

A Grafodidakt Grafológusképző és Személyiségfejlesztő Központ felvételt hirdet:
- államilag elismert, OKJ-s végzettséget adó grafológus-szakasszisztens és grafológus
- okleveles írásszakértő képzéseire.”

7.5. Az eljárás alá vont saját kiadványaiban is megjelentetett reklámokat.

A „Grafo” magazin 2003/4. számában megjelent reklám egyebek között a következőket tartalmazta:

„Képzéseink: OKJ-s grafológus szakasszisztens;
okleveles grafológus; szakgrafológus; írásszakértő.”

A Gulyás Jenő István és Gyulai Zsuzsanna által írott „*Grafológiai kyszótár. Angol – magyar – angol 19. füzet*” című kiadványban megjelent reklám az alábbiakat tartalmazza:

„A cég fő profilját képezik az alábbi oktatások, képzések:

4 féléves 52-7899-01 OKJ számú, állami elismertségű grafológus szakasszisztens,

6 féléves 54-7899-04 OKJ számú, állami elismertségű grafológus,

további 2 féléves grafológus posztgraduális szakgrafológus képzés.

„Új képzésünk a 150 órás (grafológusok számára 100 órás) okleveles írásszakértő képzés.”

8. Az Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközpont (a továbbiakban: OKÉV) Középmagyarországi Regionális Igazgatósága által 2003. július 22-én az eljárás alá vont hatósági nyilvántartásba vett adatairól kiadott igazolás, illetve a Fővárosi Munkaügyi Központ (a továbbiakban: FMK) 2004. május 6-án kelt értesítése értelmében az eljárás alá vont a 00890020 azonosító számú „Egyéb, más ágazatba nem sorolható képesítések” között „írásszakértő-írásazonosító” képzés végzésére jogosult (Vj-63/2005/5/5.).

A 2002-ben indított írásszakértő-írásazonosító tanfolyamok keretében eddig oklevelet szerzett 37 fő közül 27 „okleveles írásszakértő” tartalommal kapta meg oklevelét.

Az FMK Ellenőrzési Osztálya 2004 nyarán ellenőrizte az eljárás alá vont oktatási tevékenységét, megállapítva, hogy nem célszerű az írásszakértő elnevezést használni azon képzési formákban, amelyekben az írás azonosításával kapcsolatos tudnivalókat sajátíthatják el a hallgatók. Az eljárás alá vont 2004 őzétől „írásazonosító”-ra változtatta a megnevezést a végzettséget igazoló dokumentumokon. A változtatás eljárás alá vont által megfogalmazott célja az volt, hogy az eljárás alá vontnál végzett hallgatókat ne keverjék össze a kinevezett igazságügyi írásszakértőkkel.

III.

A vizsgálati jelentés

9. A vizsgálati jelentés szerint nem nyert bizonyítást, hogy a képzés elnevezéséhez képest más tartalom szerepelne az eljárás alá vont által kiadott okiratban. A vizsgáló leszögezte, mind a grafológus bizonyítvány és oklevél, mind az írásszakértő-írásazonosító oklevél megnevezése egyértelmű.

Nem nyert bizonyítást, hogy a grafológiai képzettséget szerzett személy bizonyítványa olyan kvalifikációt jelöl meg, mely őt egyébként nem illetné meg, ugyanis az eljárás alá vont mind a grafológus, mind az írásszakértő-írásazonosító szakképesítés oktatására és vizsgáztatására nézve rendelkezik a jogszabálynak megfelelő akkreditációval, valamint jogosult az OKÉV által jóváhagyott elnevezésű bizonyítványok és oklevelek kiadására.

Ha a grafológus képesítésű személy a bizonyítványa felmutatásával igazolja végzettségét, úgy a fogyasztó megtévesztése nem valósulhat meg. Amennyiben a fogyasztó írásazonosítást kér és a grafológus ezt (szakképesítés hiányában) megteszi, ezen magatartás elbírálása nem tartozik a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe.

Az eljárás alá vont nem vitatta, hogy az igazságügyi írásszakértő megnevezéstől való megkülönböztetés érdekében ajánlatos megváltoztatnia az okleveleken az „írásszakértő” megnevezést az OKÉV által is jóváhagyott „írássonosító” elnevezésre, ezt 2004 őszétől meg is tette.

10. A grafológus képzésekről nyilvánosságra hozott írásos tájékoztatások részletesek, az érdeklődők akár az interneten, akár személyesen részletes információkat nyerhetnek a képzés rendszeréről, tematikájáról, a képesítések felhasználási területeiről.

A vizsgáló megítélése szerint az eljárás alá vontnál végzett grafológus hallgatóknak tisztában kell lenniük azzal, hogy a képzés végeztével kapott oklevél, de még az állami bizonyítvány sem jogsítja fel őket arra, hogy kinevezett igazságügyi szakértőként lépjenek fel.

11. A vizsgáló megállapította, hogy az írásszakértő képzésről szóló írásos tájékoztatók nem részletesek. Az érdeklődők az írásszakértésről ugyan általánosságban tájékozódhatnak az eljárás alá vont internetes honlapján, azonban a „Grafo-Info” füzetben is csak a képzésre jelentkezés feltételei találhatóak meg. A megszerezhető oklevéllel végezhető tevékenységek nem kerülnek ismertetésre az írásos dokumentációkban. Az eljárás alá vont ezt elismerte, de véleménye szerint a szóbeli tájékoztatáskor kimerítő választ adnak a felmerülő kérdésekre e vonatkozásban is, valamint a képzés során pontosan kirajzolódik az a terület, ahol az írássonosítói oklevéllel megbízást lehet elvállalni, illetve pontosan meghatározásra kerül, hogy mi az a tevékenység, ami nem végezhető ilyen oklevéllel.

A vizsgálati jelentés leszögezi, míg a grafológus képzésre vonatkozó tájékoztatás alapos, az írássonosító-írásszakértő képzésre vonatkozó tájékoztatások nem kielégítőek, különösen a képesítés felhasználhatóságára nézve. A képzés újszerűsége is a pontos, részletes írásos tájékoztatást indokolná annak érdekében, hogy az érdeklődő képet tudjon alkotni a megszerezhető képzettség felhasználhatóságáról munkavállalása szempontjából, még a képzésre jelentkezést megelőzően. Ezzel összefüggésben megállapítható a Tpv. 8.§-ában lefektetett rendelkezések megsértésére való alkalmasság, azonban a jogsértő magatartás piactorzító hatása igen csekély.

12. A vizsgáló jogsértés megállapítását indítványozva, javasolva a bírság kiszabásának mellőzését.

IV.

Az eljárás alá vont védekezése

13. Az eljárás alá vont előadta, a grafológus képzettséget szerzett személy bizonyítványa megfelelő kvalifikációt tartalmaz. Megjegyezte, aki nem a képesítésének megfelelő megbízatást teljesít, az csal, de ehhez az eljárás alá vontnak nincs köze. Az, aki már rendelkezik grafológusi oklevéllel vagy bizonyítvánnyal és írásszakértéssel is foglalkozni kíván, elvégezheti az írássonosító szakértői képzést, s akkor megfelelő oklevél birtokába jut. Grafológus tehát nem rendelkezhet és nem is kap „Okleveles írásszakértő (írássonosító szakértő)” megnevezésű oklevelet, csakis abban az esetben, ha elvégzi ezt a különálló képzést is és azt követően sikeres vizsgát tesz.

Ha grafológus végzettségű szakértő írásazonosító szakértői véleményt adna vagy „írásonosító szakértő” elnevezésű bizonyítványt mutatna fel az erre irányuló képzés elvégzése és sikeres vizsga letétele nélkül, az valóban megtévesztésre alkalmas tevékenység lenne. Ilyen tevékenységről nem tud, de ha valaki mégis ilyet tenne, ahhoz az eljárás alá vontnak nem róható fel.

14. Ismertette, bizonyítványt akkor ad ki, ha állami OKJ-s vizsgát tett a hallgató, oklevelet pedig akkor, ha ezt az OKJ-s vizsgát nem teszi le, de ugyanazt a képzést elvégzi és vizsgázik utána. Az oklevél tartalmazza, hogy mi az, amiből az adott személy vizsgát tett, és mi az, amire a képesítése szól.

Az általa kiállított oklevél csak az OKÉV engedélyével végzett képzések elvégzését és sikeres vizsga letételéről szóló végzettséget és képzettséget igazolja, így semmi esetre sem alkalmas a fogyasztók megtévesztésére. Az általa kiállított bizonyítvány pedig állami vizsgabizottság által elismert és kiállított végzettség (amely szakképzettséget igazol), így az jellegénél fogva nem lehet alkalmas a fogyasztó megtévesztésére. „Igazságügyi” jelzővel ellátott oklevelet sohasem állított ki.

Szakképzettséget szolgáló okiratnak az állami bizonyítvány minősül, az általa kiállított oklevél a képzettséget és a végzettséget igazolja. Csak és kizárólag olyan képzettségről és végzettségről állít ki oklevelet, amelynek kiállítására engedéllyel rendelkezik. Olyan oklevelet sohasem állított ki, amely nem felel meg a végzettségnek. A Fővárosi Munkaügyi Központ 2004 nyarán tartott ellenőrzése kapcsán önként, mintegy jó szándéka jeléül a kiállított oklevelek elnevezését „Okleveles írásonosító szakértő”-re változtatta meg az addig kiadott „Okleveles írásszakértő” elnevezésről. Tette ezt annak ellenére, hogy az államilag részére kiadott engedélyben foglalt megnevezés „Írásszakértő-írásonosító.” Ezt a módosítást azért vezette be, az OKÉV által is jóváhagyott végzettség megnevezése még véletlenül se eredményezze azt a félreérthető helyzetet, hogy a nálunk végzett hallgatókat összekeverje a kinevezett törvényszéki igazságügyi szakértőkkel. A továbbiakban óvakodik attól, hogy eltérjen a szakszerű és engedélyezett megfogalmazástól, s szigorúan ragaszkodik az OKÉV, illetve FMK által meghatározott megnevezések alkalmazásához.

15. Előadta, bár a hirdetések egy részében az szerepel, hogy „írásszakértő képzés”, a fogyasztók elsősorban mégis grafológiára jelentkeznek, mert az írásszakértést még nem ismerik annyira. Ami a grafológiai kérdéseket illeti, ezekre egyértelműen megkapják rá a választ, írásban és interneten is. Aki esetleg rákérdez az írásszakértésre, azokat szóban tájékoztatják, hogy mennyi a képzési időtartam, milyen tantárgyakat fognak tanítani. Az interneten az „Írásszakértés” címszó alatt meg lehet nézni, hogy egy írásonosítói szakértői tevékenység miből is áll. A hallgató tehát az előzetes információt szóban kapja meg, pontosan tájékoztatva van arról, hogy milyen képzést fog kapni, mert a gyakorlat azt mutatja, hogy nem volt és nincs önálló írásszakértésre jelentkező hallgató, csak grafológus hallgató van, és azokból kerül ki egy nagyon szűk létszámban az írásszakértő, aki viszont már tudja, hogy az mit takar, mivel a grafológiánál rendszeresen tanítja az írásszakértéssel kapcsolatos tudnivalókat. Kérésre írásbeli tájékoztatást is ad.

16. Felhívta a figyelmet arra, hogy a számára kiadott engedély szerint az OKÉV 00890020 sorszámú azonosító alatt megnevezett képzés elnevezése „Egyéb, más ágazatba nem sorolható képesítések (írásszakértő-írásonosító)”, így ennek tükrében jogosan használta a megnevezéseket. Megjegyezte, megítélése szerint az írásszakértő és az írásonosító szakértő egy és ugyanazon tevékenységet folytat.

17. Kiemelte, még a képzés megkezdése előtt, de rögtön az első órán is annak az ismertetésén van a legnagyobb hangsúly, hogy az általa kiállított oklevél mire alkalmas, ezért egyetlen hallgatóban vagy érdeklődőben sem merül fel az a tévhit, hogy az általa megszerzendő oklevél, de még az állami bizonyítvány sem jogosítaná fel arra, hogy kinevezett igazságügyi szakértőként léphessen fel. Az eljárás alá vont kilenc hallgató arra vonatkozó nyilatkozatát csatolta be, hogy amikor elkezdte az OKÉV 00890020 azonosítójú írásszakértő-írásazonosító megnevezésű képzést, akkor az eljárás alá vont tájékoztatta arról, nem igazságügyi szakértői végzettséget igazoló oklevelet kap a sikeres vizsga letétele után.

18. Az eljárás alá vont jogsértés hiányában kérte a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését.

V. Jogi háttér

19. A Tpv. 8.§-a (1) bekezdésének első mondata szerint tilos a gazdasági versenyben a fogyasztókat megtéveszteni. Ugyanezen cikk (2) bekezdésének a) pontja értelmében a fogyasztók megtévesztésének minősül, ha az áru ára, lényeges tulajdonsága - így különösen összetétele, használata, az egészségre és a környezetre gyakorolt hatása, valamint kezelése, továbbá az áru eredete, származási helye, beszerzési forrása vagy módja - tekintetében valótlan tény vagy valós tény megtévesztésre alkalmas módon állítanak, az árut megtévesztésre alkalmas árujelzővel látják el, vagy az áru lényeges tulajdonságairól bármilyen más, megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak.

A Tpv. 9.§-a szerint a használt kifejezéseknek a mindennapi életben, illetőleg a szakmában elfogadott általános jelentése az irányadó annak megállapításánál, hogy a tájékoztatás a fogyasztók megtévesztésére alkalmas-e.

A Tpv. 72.§-a (1) bekezdésének a) pontja szerint az eljáró versenytanács a vizsgáló jelentése alapján az eljárást megszünteti, ha nem látja indokoltnak annak folytatását, illetve megállapítja, hogy az eljárás alá vont ügyfél a törvénybe ütköző magatartás hiányában nem marasztalható el.

A Tpv. 75.§-ának (1) bekezdése szerint az eljáró versenytanács a hivatalból indult eljárás szünetelését rendelheti el, ha a vizsgált magatartás a verseny szabadságát vagy tisztaságát csekély fokban veszélyezteti, és az eljárás alá vont ügyfél vállalja, hogy a) tartózkodik a magatartás folytatásától, valamint b) kárveszély esetén megteszi a kár megelőzéséhez szükséges intézkedéseket vagy megfelelő intézkedéseket tesz a már bekövetkezett jogsértés orvoslása érdekében. A (2) bekezdés előírja, az eljárás szünetelésének időtartamát az eljáró versenytanács határozza meg, az azonban nem haladhatja meg a hat hónapot.

A Tpv. 77.§-a (1) bekezdésének d), f) és j) pontja értelmében az eljáró versenytanács határozatában megállapíthatja a magatartás törvénybe ütközését, megtilthatja a törvény rendelkezéseibe ütköző magatartás további folytatását, illetve a Tpv. 72.§-a (1) bekezdésének a) pontja szerint az eljárást megszünteti.

Az eljáró versenytanács a Tpv. 78. §-ának (1) bekezdése alapján bírságot szabhat ki azzal szemben, aki a Tpv. rendelkezéseit megsérti. A bírság összege legfeljebb a vállalkozás előző

üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet. A (2) bekezdés szerint a bírság összegét az eset összes körülményeire - így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő felek piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a törvénybe ütköző magatartás ismételt tanúsítására - tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a fogyasztói érdekek sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.

VI.

A Versenytanács döntése

20. A Tpvt. a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartások tilalmazásával a gazdasági versenyt oly módon óvja, hogy nem engedi tisztességtelenül befolyásolni a fogyasztói döntés mechanizmusát. A tisztességtelen befolyásolás kihat vagy kihathat a fogyasztók versenytársak, illetve az azonos vagy egymást ésszerűen helyettesítő termékek közötti választásának a folyamatára, s ezáltal a verseny alakulására.

21. A Tpvt. 8.§-ának alkalmazásakor követelményként fogalmazódik meg, hogy a nyereség és vagyonszerzés céljából gazdasági tevékenységet folytató vállalkozás fogyasztóknak szóló tájékoztatása igaz és pontos legyen.

22. Megvalósul a fogyasztók megtévesztése bármilyen, a megtévesztésre objektíve alkalmas magatartással. Kiemelendő továbbá, hogy a jogsértés valamely lényeges körülmény elhallgatásával, hiányos tájékoztatással is megvalósítható.

23. A fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolását tiltó rendelkezéseknek nem tényállási eleme sem a fogyasztóknak okozott sérelem megvalósítása, sem a fogyasztói panaszok száma. A jogsértés megállapíthatósága kapcsán a fogyasztói panaszok léte vagy hiánya nem bír jelentőséggel, mivel fogyasztói panaszok hiányában is tanúsítható a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartás.

24. A jogsértő tájékoztatás akkor is megvalósul, ha utóbb mód van a teljeskörű valós információ megismerésére, a Tpvt. ugyanis a fogyasztók tisztességtelen befolyásolására alkalmas tájékoztatást tilalmazza, e sérelem pedig a jogsértő információk közreadásával, a jogsértő tájékoztatást adó reklámok közzétételével befejeződik. Ennek megfelelően a reklámok jogsértő jellegének megállapítása körében a jelen esetben nem vehetők figyelembe például a tanfolyam helyszínén átadott tájékoztató anyagok.

25. Az iskolarendszeren kívül képesítést szerezni kívánó fogyasztók számára lényeges körülménynek minősül az elsajátítható ismeretek jellege, a képzés révén megszerezhető végzettség, a végzettség állami elismertsége vagy ennek hiánya, az állami elismertséget igazoló bizonyítvány megszerzésének lehetősége.

26. Az eljárás alá vont által kiállított, grafológus és grafológus szakasszisztens végzettséget igazoló bizonyítványokkal kapcsolatban a Versenytanács szerint nem állapítható meg versenyjogsértés, mivel nem vált ismertté olyan gyakorlat, amely szerint azokon nem a vonatkozó előírásoknak megfelelő módon kerülne feltüntetésre az adott hallgató által

megszerzett képzés. Az így kiállított bizonyítványok felhasználása nem alkalmas az adott bizonyítvánnyal rendelkező személyek szolgáltatásait igénybe venni szándékozó fogyasztók megtévesztésére sem, illetőleg a bizonyítvány más, nem jogszerű felhasználásáért az eljárás alá vont egyébként sem tartozna semmilyen versenyjogi felelősséggel.

Az eljárás alá vont az írásszakértő-írászonosító cím elnyeréséről kiállított okleveleket az eljárás alá vont 2004 ősze előtt „okleveles írásszakértő” tartalommal állította ki, amelyet ezt követően az FMK észrevételére „okleveles írászonosító szakértő” megnevezésre módosított. Az OKÉV és az FMK által kiadott dokumentumok szerint az eljárás alá vont „írásszakértő-írászonosító” képzés végzésére jogosult. A Versenytanács álláspontja szerint a versenyjogi szempontból releváns fogyasztói döntés, a különböző felnőttképzést végző intézmények közötti választást követően kibocsátott bizonyítványon 2004 ősze előtt szereplő végzettség az eljárás alá vont fogyasztóinak a megtévesztésére nem volt alkalmas. A jelen, eljárás alá vonttal szemben indított versenyfelügyeleti eljárás keretében nem értékelhető, hogy az eljárás alá vont a végzett hallgatókkal szerződéses kapcsolatba lépő fogyasztók megtévesztésére alkalmas-e az oklevél vagy sem, ugyanakkor a Versenytanács szükségesnek tartja megjegyezni, az „okleveles írásszakértő” szóhasználat ezen fogyasztók számára sem kelti azt a képzetet, hogy az adott személy igazságügyi írásszakértő lenne, hasonlóan ahhoz, ha valaki orvosi diplomával rendelkezik, az nem sugallja azt, hogy igazságügyi orvosszakértőnek minősülne.

27. Az írásszakértő-írászonosító képzés kapcsán a fogyasztóknak nyújtott tájékoztatás értékelésekor a Versenytanács figyelemmel volt az FMK Ellenőrzési Osztályának 2004 nyarán tett megállapítására, amely szerint nem célszerű az írásszakértő elnevezést használni azon képzési formákban, amelyekben az írás azonosításával kapcsolatos tudnivalókat sajátíthatják el a hallgatók. Ezt az észrevételt az eljárás alá vont nem vitatta.

Az eljárás alá vont vizsgálat tárgyát képező reklámjai kapcsán a Versenytanács megállapította, a határozat 7.1. pontjában ismertetett tájékoztató és a 7.2. pontban jelzett „Grafo-Info” című kiadvány kapcsán nem merült fel jogsértés megállapíthatósága az írásszakértő-írászonosító képzésről adott információk vonatkozásában, azok okleveles írászonosító képzésről tesznek említést. Ez állapítható meg a jelenleg az interneten közzétett tájékoztatás esetében is, ugyanakkor 2004 ősze előtt itt az eljárás alá vont még írásszakértő képzésről adott tájékoztatást. A nyomtatott sajtóban megjelent, a 7.4. pontban szereplő hirdetések, illetve a 7.5. pontban taglalt, az eljárás alá vont saját kiadványaiban közzétett reklámok szintén írásszakértői képzésre hívják fel a fogyasztók figyelmét.

Az eljárás alá vont „írásszakértő-írászonosító” képzés végzésére jogosult, mindazonáltal az FMK eljárás alá vont által sem kifogásolt megállapítása szerint a képzés során a hallgatók az írás azonosításával kapcsolatos tudnivalókat sajátíthatják el. Ennek megfelelően a fogyasztók megtévesztésére alkalmas lehet azon tájékoztatás, hogy az eljárás alá vont szervezésében írásszakértő képzésen lehet részt venni. Ennek megállapításához azonban még szükséges lenne feltárni, hogy a reklámok alkalmazása ideje alatt a képzésen pontosan milyen ismeretanyag átadása történt meg, illetve fel kellene tárni az írásszakértői és az írászonosítói képzés, illetve ismeretek közötti azonosságokat és különbségeket. További eljárási cselekmény megvalósítását igényelné a vizsgáló azon felvetésének a megítélése is, hogy az írásszakértő képzésről adott tájékoztatások nem kielégítőek, s e vonatkozásban megállapítható a fogyasztók megtévesztésére való alkalmasság.

28. Amint azt a Versenytanács a Vj-37/2004. számú ügyben hozott határozatában megállapította, ha a versenyfelügyeleti eljárás során bebizonyosodik, hogy a vizsgált magatartás versenyre gyakorolt hatása csekély, akkor a Versenytanács többféle döntést hozhat az ügyben, így különösen az alábbiakat:

- ha a vizsgált magatartás minden, versenyjogi értékelés szempontjából releváns eleme, illetőleg minden vizsgált magatartás feltárt, s a vizsgált magatartás(ok) jogsértő jellege megállapítható, ezzel összefüggésben minden kérdés tisztázott és az ügyben nem szükséges további eljárási cselekmény (jellemzően azért, mert a jogsértő magatartás tanúsítása időben már lezárult), akkor a Versenytanács a Tpv. 77.§-a (1) bekezdésének d) pontja alapján megállapíthatja a jogsértést és eltekinthet a bírság kiszabásától (kivéve, ha valamely különleges körülmény miatt bírság kiszabása mégis indokolt),

- ha a vizsgált magatartás minden, versenyjogi értékelés szempontjából releváns eleme, illetőleg minden vizsgált magatartás feltárt, s a vizsgált magatartás(ok) jogsértő jellege megállapítható, ezzel összefüggésben minden kérdés tisztázott, de az ügy további intézkedést kíván (pl. az eljárás alá vontnak aktív magatartást kell tanúsítania a jogsértő magatartást további folytatásának elkerülése végett, vissza kell vonnia a fogyasztók által még hozzáférhető, jogsértő tájékoztatást nyújtó tájékoztató anyagait), akkor a Versenytanács (az eljárás alá vont ezirányú vállalását követően) megvizsgálhatja annak a lehetőségét, hogy a Tpv. 75.§-a alapján az eljárást szüneteltesse [amennyiben a szüneteltetés feltételei nem teljesülnek, a Versenytanács ennek megfelelően hozhatja meg döntését, így a Tpv. 77.§-a (1) bekezdésének f) pontja alapján a jogsértés megállapítása mellett megtilthatja a Tpv. rendelkezéseibe ütköző magatartás további folytatását]. Ha a szünetelés időtartama alatt az eljárás alá vont teljesítette vállalását, akkor a Versenytanács a Tpv. 76.§-a (3) bekezdésének c) pontja alapján a versenyfelügyeleti eljárást megszünteti,

- ha a vizsgálat eredményeként megállapítható, hogy a vizsgálat magatartás(ok) jogsértőnek minősül(nek), de a vizsgált magatartás minden, versenyjogi értékelés szempontjából releváns eleme, illetőleg minden vizsgált magatartás vonatkozásban a végleges versenyjogi minősítéshez (a minősítés egyes elemeihez) még további kérdések tisztázása szükséges, ugyanakkor a rendelkezésre álló adatokból egyértelműen megállapítható a magatartás versenyre gyakorolt hatásának csekély (bírság kiszabását még jogsértés megállapítása esetén sem indokoló) volta, s jogsértés megállapítása mellett sem lenne szükség további eljárási cselekményre, intézkedésre, akkor a Versenytanács a Tpv. [77.§ (1) bekezdésének j) pontja által felhívott] 72.§-a (1) bekezdése a) pontjának első fordulata alapján az eljárást megszüntetheti.

29. A jelen esetben a Versenytanács megállapította, hogy a végleges jogi minősítéshez további kérdések tisztázása lenne szükséges, azonban a magatartás versenyre gyakorolt hatásának (a tevékenységből származó árbevétel nagyságából, az esetlegesen érintett fogyasztók csekély számából megállapíthatóan) csekély volta az eljárás további folytatását nem indokolja, tekintettel az eljárás alá vont által 2004 őszétől a képzés megnevezése kapcsán tanúsított magatartásra is.

30. Figyelemmel a fentiekre a Versenytanács a versenyfelügyeleti eljárást a Tpv. - a törvény 77.§-a (1) bekezdésének j) pontja által felhívott - 72.§-a (1) bekezdése a) pontjának első fordulata alapján megszüntette.

31. A Versenytanács határozatát a Tpv. 74.§-a második mondatának figyelembevételével tárgyaláson kívül hozta meg.

32. A határozat elleni jogorvoslati jogot a Tpv. 83.§-ának (1) bekezdése biztosítja.

Budapest, 2005. szeptember 20.